

Становище

от доц. д-р Александър Василев Гьошев

АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив

Факултет „Изобразителни изкуства“

Катедра „Дизайн“

Относно дисертационния труд

на Живка Бойкова Маринова

ТРАДИЦИИ, ПРИЕМСТВЕНОСТ И СЪВРЕМЕННИ ПРАКТИКИ

В АТЕЛИЕТАТА ПО ЖИВОПИС

В НАЦИОНАЛНА ХУДОЖЕСТВЕНА АКАДЕМИЯ

с научен ръководител доц. д-р Бойка Донева

В проучването цялостно са проследени сложните многопластови процеси, свързани с преподаването на живопис в НХА. Изследването на Маринова се фокусира не само върху приносите на редица талантиливи педагози и студенти в тази област, но и в проследяване на динамичните социокултурни процеси, оказали влияние върху формирането на разнородни художествени стилове и течения в българското изобразително изкуство. Направен е опит да се проследи връзката между развитието на живописата в България с различни академични практики, свързани с преподаването на живопис. Разгледани са разнородни изобразителни проблематики, засегнати в учебния процес от самото създаване на ДРУ до наши дни. Анализирани са както процесите на приемственост в преподаването между различните поколения, така и съвременните предизвикателства и тенденции в изкуството, които се противопоставят на някои видове изкуства в техния традиционен вид.

Маринова прави интересна съпоставка между предхождащи преподавателски принципи и степените и аспектите в тяхното унаследяване в настоящите учебни и творчески практики в НХА. За целите на изследването си Маринова провежда серия от интервюта с преподавателите: проф. Валентин Колев, проф. Ивайло Мирчев, проф. Божидар Бояджиев, проф. д-р Кирил Божков, доц. д-р Здравка Василева и гл. ас. д-р Константин Костов (в качеството му на асистент на проф. А. Даниел), които допринасят значително за изясняването на изследваната проблематика.

Дисертационният труд се състои от увод, две глави и заключение. В съдържателен план основните научни проблеми, които засяга Живка Маринова, са:

1.1. В **уводната част** са обособени основните проблематики на изследването. Изяснени са обектът и методологията, целите и задачите на дисертационния труд, направени са съществени уточнения и уговорки.

2.1. В **първа глава** Маринова се фокусира върху мястото на ателиетата по живопис в академичния образователен процес. Обширно са коментирани творчеството и преподавателската дейност на изтъкнати преподаватели и следовниците им. Разгледани са четири основни периода от историческото развитие на НХА:

- **Начален период** – свързан със създаването на Държавното рисувателно училище и приносите на Иван Мърквичка и Ярослав Вешин за установяването на европейски стандарти на преподаване на изобразително изкуство в страната.
- **Началото на XX в.** – проследява се развитието на академичното преподаване на живопис през първите десетилетия на отминалото столетие и причините, довели до насочване на определени художествените практики към нуждите на индустриалното производство в страната. Това е период, през който учебното заведение е преименуването на Държавно художествено-индустриално училище.
- **Период между войните** – проследява се дейността на редица художници, които свързват творческите си търсения с разнородни художествени направления. Акцентира се на обособяването на два ясно разграничени отдела – Отдел за изящни пластични изкуства и Отдел за приложни изкуства, и преименуването на Училището в Академия. Коментира се преподавателската дейност на Никола Маринов, Цено Тодоров, Симеон Велков, Никола Ганушев, Борис Митов и художествените им възгледи, които са възприети от следовниците им.
- **Тоталитарен период** – проследява се налагането на комунистическата идеология в страната в края на 40-те години XX в. и новата идеологическа програма спрямо изобразителното изкуството, което го превръща в инструмент на държавната пропаганда. Основните задачи на изкуството са

насочени към визуализиране на марксистката идеология и образование на масите, към създаване на митове и стереотипни образи в общественото съзнание. През 1952 г. Академията се преобразува във Висш институт за изобразителни изкуства „Николай Павлович“. В текста се акцентира върху академичната дейност на Борис Данков, проф. Ненко Балкански, проф. Панайот Панайотов. Обстойно е разгледана и дейността на редица преподаватели, работили в ателиетата по живопис във ВИИИ „Николай Павлович“ през 60-те, 70-те и 80-те години на миналия век. Маринова се фокусира върху развитието на петте ателиета, ръководени от професорите Найден Петков, Иван Курков, Добри Добрев, Петър Михайлов и Светлин Русев, и отразява тенденциите към възвръщане на авторитета на специалността, позабравена след годините на краен догматизъм.

- 3.1. **Втора глава** разглежда процесите, обвързани с личности и образователни политики в ателиета по живопис след началото на 90-те години на ХХ в. Разгледана е дейността на професорите Теофан Сокеров и Валентин Колев.

Отразено е времето на динамични промени и демократизация в страната. Направена е връзка между бурните социокултурни трансформации в обществото и промяната на държавното управление с отпадането на цензурата в изкуството и развитието на свободния пазар. Новото време е носител на промяна: академичната институция получава настоящото си наименование – Национална художествена академия.

През 90-те в години НХА се подготвя за преминаване на обучението в две квалификационни нива – „бакалавър“ и „магистър“. Актуализират се вече съществуващите учебни програми и се дава по-голяма свобода и автономност на катедрите по отношение на творческата дейност и учебния процес. Анализирани са обстойно дейността и принципите на преподаване в ателиетата на проф. Божидар Бояджиев /Ателие № 5/, проф. д-р Кирил Божков /Ателие № 39/, проф. Ивайло Мирчев /Ателие № 50/, проф. Андрей Даниел /Ателие № 51/ и доц. д-р Здравка Василева /Ателие № 52/.

- 3.1. В последната част от изследването Маринова заключава, че в ателиетата по живопис трудно може да бъде направено ясно и еднозначно структуриране и диференциране по течения и направления поради разнообразните стилови търсения и

